

Krátký diktát o reflexi [1976]

8. 3. 1976 v 8.30 ráno doma.

Reflexe umožňuje něco nebývalého, totiž když se svým vědomím vztahujeme k něčemu, k nějaké věci, k nějakému předmětu, nějakému obsahu, tak zároveň jsme schopni díky reflexi se podívat na to své vztahování, kontrolovat je. Jedině díky této kontrole, to jest srovnání toho, jak se k něčemu vztahujeme, s tím, jak se k tomu vztahujeme v jiných souvislostech, jak se k tomu vztahuje někdo jiný, zkrátka jakým jiným způsobem, jakými jinými oklikami se k témuž něčemu můžeme dostat, můžeme tedy kontrolovat, jak dalece je to naše vztahování legitimní, oprávněné, jak je v pořádku, jak je pravé, pravdivé. Tato otázka by nemohla v rámci jednorozměrného nebo jednovrstevného vědomí vůbec vzniknout. Otázka pravdivosti a nepravdivosti může být položena nebo se může vůbec vyskytnout jenom tam, kde tato vícevrstevnatost vědomí existuje.